

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԿԱՐԵՆԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

Մամուլի իւրաքանչիւր շրջանը՝ 52 օրինակ է:
 1) ստորագրութեան տեղն է Պօլիս, Չինճիրլի—խան վերի յարկ
 թիւ 18:
 Դուրս երթալիք թերթից փօռտայի ծախքը առնողին վրայ է:

Շրջանին դիւր զահեկան կանխիկ 60
 Կիսաշրջանը » 50
 Մէկ թիւը՝ փարսց 50
 Մանուցմանց տողն է զահեկան 2

Թիւ 141 ՇԱՐԱԹ

Գ. ՏՄՐԻ Գ. ՇՐՁԱՆ

1871 ԱՊՐԻԼ 24

ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԽՆԴԻՐ

Արամին կաթոլիկ զաւկները անտնիկ թէզ-
 կեահ մը խուրմիշ ըրին, որ կարծես անոր մէջ
 ուղղափառութիւնը կտաւի պէս պիտի դործուի:

Մեր խեղճ ազգայինները մէքիկի պէս մէյ
 մը Հասուն կողմը մէյ մը Հակահասուն կողմը
 հետուելով, մամուլին էօրումէի շինելն ալ
 պատճրմիշ ըրին:

Այս թէզկեահին գլուխը անցնող վարպեաը
 թու խնդայ խնդայ՝ ու մարդու բան չըսէ:
 Մենք յոյս ունինք որ ասկէ ելած կտաւին առ-
 ջի մահսուլովը այդ վարպետին պատանքը պի-
 տի շինուի:

Կիմանանք որ՝ այս մեքենային մէքիկ մ'ալ
 Պ. Անատոլ Հիսարլեանը նետեր է այս շարթու-
 որուն քէթէն թէլին վրայ ճամպազները ու-
 ղածնուն չափ պիտի խաղան, և երբ որ մը ե-
 թէ բրդեւով ատոնք վար իյնան՝ ջարդուրուրդ-
 ելնեն, խապարը կուտանք:

Հիմակու հիմա այս եղելութեան պատմա-
 կան կէտը միայն նկարագրելով անցնինք, տես-
 նենք սա ուղղափառ խնդիրը մինչեւ ո՞ր պի-
 տի գլտորի:

Անցեալ տարի այս ատեններ, նոյն օրը և
 նոյն գիշերը՝ ուր Պ. Անատոլ Հիսարլեան լզեր
 է իր առջի ստորագրութիւնը, երազ մըն էր
 տեսեր որ, ճերմակ մարտ ք մարդ մը իրեն յա-
 տուկ պատուէր տուած էր՝ յունուար 25 ի յայ-
 տարարութիւնը ստորագրելու, եթէ լոյս հա-
 ւաքը գտնել կուզէ: Անիկա ալ առտուանց
 քունէն արթննալուն՝ անմիջապէս այս պատուէ-
 րը կատարեց. և անկից ի վեր կապասէր ասոր
 պտուղը ուտելու, այսինքն թէ որ այս ճեր-
 մակ մարտ ք մարդը իրաւցնէ սուրբ է՝ իրեն
 համար յաջողութեան դռներ անշուշտ պիտի
 բանար, որովհետեւ անոր խօսքը գետին չէր
 ձգած: Մարդը տարի մը ամբողջ կէս կուշտ
 կէս անօթի համբերելէն վերջը, երբ կը տես-
 նայ որ այդ ալեւորը մէկ մ'ալ քովը չը հան-
 դիպիր, ու իր ապրուստը չբարւոքելէն զատ
 օր օրի ետ կերթայ, հասկըցաւ թէ սխալ գոր-
 ծեր է, և սկսաւ մտատանջութեան մէջ իյնալ
 և ուզեց որ իր որոշումը անգամ մը քննու-
 թեան առնէ:

Ասոր համար օր մը Ոսկերեւանի եկեղեցին
 դնաց՝ հետեւեալ օրը յանուն Մարիամու եկե-
 ղեցին, և տեսաւ որ ամենեւին տարբերութիւն

չի կայ, հոն ալ Պապ՝ հոս ալ Պապ, իններորդ մը հոն՝ իններորդ մը հոս, Պետրոսը՝ Պետրոս՝ կաթուղիկոսը կաթուղիկոս. երկու քիչ խուրձան ըլլամ, իլէ քեզի, տայի Պոտոս՝ կապաւի նիւմ քսքող քսքող:

Ասոր վրայ տուն դարձաւ, և կպատրաստուէր՝ սանկ գլուխը պատուհանին միայն մը քաշել, որ թերեւս յայտնութիւն մըն ալ ըլլայ իրեն:

Մէյ մ'ալ յանկարծ Պոտոս տային որ իր մօտ ազգականներուն մէջ ամենէն հարուստն էր, հոնկէջ անցնելով վար կանչեց, և այս անգամ վերջնական կերպով հասկցուց որ եթէ Արեւելեան կողմը տուած ստորագրութիւնը հաւային ուսուրմիչ ընելով Արեւմտեան կողմը դարձնելու ըլլայ, ինքը պատրաստ է յօժար կամօք ամէն կերպով նիւթապէս զինքը վարձառնելու:

Պ. Անատոլու Հիսարլեանը տեսնելով որ չոր տեսիլքէ մը սպասած արդիւնքը իրականացէս իր ոտքը եկեր է, այս անգամ ճերմակ մարդու մարդուն լսի խօսքին խաբուելուն պէս միամիտաբար բռն մը քրած չըլլալու համար՝ սկսաւ շուտ մը փաղարկելի նստիլ իր հարուստ ազգականին հետ:

— Ի՞նչպէս ետ կրնամ առնել այդ ստորագրութիւնս:

— Ինտոր տուեր ես նէ՝ անանկ: Պու ճան փաղարկ տըր: քիմ քիմէ ղու ըլա՝ ճէհէնէմէ կիթմէյէ ճէպը իտէպիլիր ա զարտաշ:

— Իրիսինին պիր, ճէհէնէմէ կիտէճէք ամա, հանկըսը օլտուղու նէ մալիւմ:

— Ա՛ ղուղում, կորունէն գոյէ ղըլալուղ իստէր մի, պունճա ափօրօղլարը ղօրմէյօն մը, պունլար հէփ պաթալա աթըլաճախ շէյլէր տէյիլ ա:

— Հագդարը օլունճա նէ՞ օլուր:

— Նէ տէյօն, հախարը մը, Մէտա օխուն մայօն մը, Շիմտի սէն պէն խալխըպ տա պիրի նի ափօրօղ էտինճէ մախպուլ օլուր մու, տիհա, հախսուղլուխ պուա տէրլէր, չիւնքի պիղիմ սէլահիյէթիմիղ օլամաղ. պէօյլէ իշտէ ղաթուղիկոսուն հախը օլմաղ օլուր մու:

— Էյ պիպիմ թարաֆըն տա կաթուղիկոսու

վար, տէմէք քի՛ օ տա իսթէսէ, ափօրօղ էթսէ, հագդըլ օլամաղ մը:

— Հէլէ շուա պախ. իւշ կիւնլիւք Ղաթուղիկոսըն ափօրօղը հիշ թուլթուլուր մը, հէմ պիղիմքինին ափօրօղը աշաղտան չըլմա տըր. հէմ շիմտի օ եէրինէ վարմըլ քի, արքասընտան կիտէնի հէշ սալլամաղ:

— Էյի ամա պէն թիւքիւրտիլիմի եալա մամ:

— Եալա տէյօն սանա. պէն մէրհամէթէ կէլինճէ՝ սէն հայտէ հայտէ իմանա կէլին. Սէն պու իշի եամի՝ պէն ֆիլիսթիմէ ղոյտուղումու պիլիլիմ:

— Ճանըմ, նէ՞ եալալըմ էօյլէ շէյլէր, պիղտէ էվ եօք՝ պարք եօք, կէճէ սապահատաք թէղկեհա՝ տիպինտէ թիւնէյօրըլ. պիրտէ գալգըպ տա քէնտիմի ալէմին լիսանընա ֆասլ էթաիլէմէմ:

— Զօուուն շու վէրանէյի եալիմախ տէյիլ մի, պէն ծուուն իւսթիւնէ լայըլըլ պիր շէյ չաթտըրըրմ. պաշխա պիր ղուճունճաղըն գալմաղ ա, Սէն շու արբալըլարտան իմզանը ղուրթալմանըն պիր ղօլայընա պախ:

— Քուու պիր էվ ատամա էքմէք վէրիլ մի:

— Պէ՛ ճանըմ, հէր պիր շէյինէ պէն տուրտուխճա ալլահ քէրիմ. ֆախաթ սէն շու պիր քէրրէ իմանա կէլ, պիղիմ ժամա կէլ՝ պիր պօյունու կէօրէյիմ, կիւղէճէ պիր տէ խոստովանանք օլուպ մեղայա տուր, շու բանաղ բանք կիւնահլարընը երլան կէօմէյի կիպի պիր քէրրէ իւղէրինտէն սըյըրը վէր աթ, ղուսուր հիշ պիր շէյէ ղարըլմա. նէքի սանա իիթիղայիսա՝ իճա պընա պախարըմ:

— Ճանըմ տա սէնին թէնիմ տէ, պունտան պէօյլէ հիշ սէօղիւնտէն չըքմամ. Մուրթատ օլ տէսէն՝ հնաղանդէլ օլուրըմ:

— Պէրխուտար օլ, կէլ շու կօղլէրինի էօփէյիմ: Վար չալուճախ շու իմզա իշիլի թէմիղլէյի վէր քի. կէօյիլմ ֆէրահ էթսին:

— Շիմտիտէն թէղի եօք, իմզամը բրօթէսթ էտէրիմ, սէնտէ միւպարէք կէօղլէրին իլէ կէօրիւր՝ շաղ օլուրսըն:

— Հայտէ պախալըմ, ալլահ ճիւմէսինի

պէտքէն զարձա կէտէյէ նայիլ էյլէսին :

Պ. Անատուլ Հիսարեանը տայիէն բաժնը ւածին պէս՝ սօղոխը շիփ շիտակ Պէդիւք Ա. Նալըին մէխանան առաւ, ուր իր մտերիմ թէզը կեահտարէն թուղթ գրիչ ուղեւով՝ իր բրօթէսթագիրը գրել տուաւ, և ստորագրու թեան տեղ իր ահադին պաշ բարմապին կոխեց, և հոն տեղի հաւատարիմ պաշտօնեայ Բէրթիւղան կոնշեց, և բրօթէսթագիրը անոր ձեռքը տալով խափա պատուիրեց որ անմիջապէս Սէտայի գրասենեակը տանի, որն որ այս չորեքշաբթի օրուան թերթին ճակատը չէլէնկի պէս թախմիշ պիտի ընէր : Վերջը այս ինդիրը ուր կապեցին չղխտենք :

ՆՇԱՆ ԽԱՉԻ ՍՐԵՍԱՐՆԵՐ

Արմատու թիւնն ալ արհեստ մըն է . առոր կատարեալ հմտութիւն ունեցողները երբեմն վաճառականներէ կամ արհեստաւորներէ աւելի աղէկ վարդի պէս կապրին : Բայց ատիկա ո՞ր դպրոցը սորվելու է :

Մինչև հիմա ասոր վրայով տեղ մը ոչ դասախօսութիւն ըլլալը լաժ ունինք, և ոչ դասատուութիւնը տեսած :

Ասոր փազար եէրին կայ . չէք գիտեր, Նշանաուքի օրերը հարսնացուն և վեսացուն կողմէն Պատրիարքարանի մէջ այս առուտուրը ելիւլու համար յատկապէս հոն պէտք ունի չունի եկող տէրպապաներէն կրնայ դաս առնուիլ . այնպիսի ճարպիկ փորձեր ալ տեսնելով, որոցմով քսան տարուան մէջ հազիւ ձեռք բերուելիք վարդապետութիւնները մէկ ամսուան մէջ մարդ հաթիմ պիթիմ կրնայ ընել :

Մեր աչքով տեսածները օրինակ առնելով՝ կրնամք ըսել թէ Պիթ վաղարին թէլլալները ասոնց քով խալթ են բրեր : Ասոնց ըրած թալճիութիւնները և խըվըղըվըռական հնարքները զիրենք ալ կը զարմայընեն՝ լսողներն ալ :

Խոյուն քէսէսին ձեռու ընին՝ մէկ մը սնտուկին գլուխը կը վազեն, մէկ մը Գալուստ պատուիին ահանջն ՚ի վար բորտալու կը գիմեն, (ո՞վ գիտէ, ի՞նչ համադական խօսքեր թափելու) :

Մէկ մը դրացի իրներուն դրասեղանին առջեւ կը նետուին, մէկ մը Պատրիարքարանի բակը փրլան միշ կըլլան :

Գործը քիչ մը դժուարանայ նէ՝ եկեղեցիէն խահուէն, խահուէէն եկեղեցիին քառասուն աւարմը մէկ սօղոխէն կը ցատկեն : Մէկ կողմէն խնամքօւնեցումն խրատ կուտան թէ կրթնեցէք, մենք ույտուրմիշ կընենք : Այլս կողմանէ վէքիլարանի պաշտօնեայներուն ֆիթիլ կուտան որ, նո ըսեն՝ փէյլամպէր չլսեն . իրենք ի՞նչ կընեն կընեն՝ Նշանաուքի օրերը Նուրի կը պառկեցնեն :

Վէքիլ Հայր սուրբն ալ կը կարծէ թէ ամեն առթիւ շաղկաւ թիւնը ձեռքէ չիճող աղղալինիս ասանկ պարագաներու մէջ հոն եկած ատեննին թամահքարութիւննին կը բռնէ . չգիտեր թէ բանին մէջը բան կայ :

Այս կերպով շեր իշկիւզոր հողեւոր սըմ սարները հէմ Պատրիարքարանի շնորհակալութեանը արժանի կըլլան՝ աֆէրիմ մ'ալ վրայ առնելով, հէմ ծուխերնուն աչքը կը մոտան, « եաշտսն պիզիմ տէր պատրա, եանի օ օլմաղստըտը՝ սիդի սօղան կիպի սօյաճաղլարաւ » ըսել տալէն զատ՝ քանի մը դասաթ օգի կամ դիւնի աւելի կը նետեն, ծոյերնին մտած հաշուէ դուրս հէլէղօնն ալ քեզի ճապա :

Տեսա՞ք հիմա՝ ամենէն վարպետ սըմսարութիւնը ո՞ւր կը սովորուի ելեր : Ամէն շաբթու ուղղը կրնայ երթալ Պատրիարքարանէն այս դասը առնել, ինչպէս որ այս հինգշաբթի մենք ալ առինք Տ. Բ. . . պապայէն :

Ի՛հ, ի՞նչ վնաս ունի . մենք ոչ հոռոմ ենք, և ոչ Տաճիկ . անոնք ալ իրենք իրենց աչքով ասանկ խայտառակ բաներ տեսնան նէ՝ կամ թող գրեն, կամ գրել տան, մեզի՞ ինչ . մենք մեր տեսածը ահա փէշերովս կը ծածկենք կոր . ալ ի՞նչ կուղեն :

ՊՐՈԻՍԱ

Այսօր խումբ մը Հայեր Մուտանիայի շողեշաւը գիմուսբելու համար խայեխներով, սոնտայներով և քանի մ'ալ խոյր մալուաններով

Սիրքէճի իսկէլէսին կապասեն, որովհետեւ կրտսի թէ, Պրուսայու Հայերը ինչունին չունին ադ շոգենաւը լեցուցեր հոս պիտի դրկեն եղեր։ Առաջնորդական փոխանորդ Ս. Բիստակէս վարդապետը հոն, 40-50 պատգամաւորներ և հաղարներով ստորագրութիւն կրող մաղաթմաներ, սրտեք շալկըւորած՝ նայինք ո՞ւր պիտի իջնան։ Ոմանք կրտսեն թէ Պատրիարքարան։ Ետիկա մեր խեղքը չառնեք։ Վասն զի այդքան բազմութիւն մը պարարկելը անոր չէ մնացեր։ Ոմանք Պրուսացուց հաճի Միէր ախպոր խանը կըսեն։ հոն ալ մեր գիտցածը, օտապաշին այսօրերս կ'օլջկա է դրեր՝ ետքու պիտի հանէ, տեղը չօգտեր։ Կուղենք այս առթիւ Պրուսացուց ծառայութիւն մը բրած ըլլալու համար մեր գրասենեակը հրաւիրել, բայց այդքան բազմութեան օգտելիք ոչ աթուռունինք և ոչ անկողին։ Ըսենք թէ ուտելիքի համար մեր մօտերը լոգանթմաներ կան՝ հոգ չէ։ Բայց մեր անունովը հոն գացողներուն չեմ՝ յուսար որ աչճիները վէրէսիյէ կերակուր տան։ Ամենը ամենը երք աթուռունինք, անոր ալ մէկը կ'տարած է։ միւսն ալ կերերայ կ'որ՝ գըլա չելու չիդար։ Թէպէտ անկողին մը կայ, ան ալ խանին համալ Պաղտայինն է։ Ինչ և իցէ, մեր ըսած խումբը՝ որ դիմաւորութեան ելեր է, հարկաւ անոնց մէկ մէկ տեղ պատրաստած է որ գուրս չը մնան։ կը խնդրենք՝ որ մեր այս տալիթը սիրով ընդունելով՝ ներողամիտ ըլլան իրենցմէ ընդունած նամակներնիս չլինալ հրատարակելու համար։ և ընդունին մեր այն շնորհակալութիւնները՝ զոր մեր Մամուլ թերթերուն իրենցմէ գտած ընդունելութեան փոխարէն պարտաւոր ենք։

Մեր Ազգային վարչութիւնը իրեն համար միայն շահու դուռ մը չկրնար բանալ, բայց ուզէ նէ՝ ահա այսպէս է հեա կընէ Զէվայիտի Օսմանլիէյի ընկերութիւնը, որ երբեմն քէօմիւրին փարան անդամ չէր կրնար հանել, իսկ հիմա մեր Առաջնորդական խնդրոյն երեսէն Պրուսացի Հայապղինները բերելով տանելով՝ իրատ մատրաֆի պլանչոն տեղը եկեր գտեր է։ Կենացը մէջ Պօլսոյ երեսն անդամ չտեսնող Պրուսացի Հայը հիմա ջուրի ճամբու պէս կերթայ

կուգայ կ'որ։ բաւական է որ՝ բէն-այր-բէ բարը լսէ։ իսկոյն բաթին կապածին պէս Մուտանիա անկից ալ չօգ ենաւը նետուելով, Պօլիս կուգայ, և Սիրքէճի իսկէլէսին բռնէ մինչեւ թաւլ շան թաշի եօխուշը այնքան բաթրիքիսանէ եօլու կը հարցընէ որ, լոտները զարմացմամբ իրարու կը հարցընեն քի. նէ՞ օլմուշ, — Չեն գիտեր թէ «Բաթրիքիսանէ եօլունտան չըքմըշ, նէ՞ օլաճագ, Հօշ պիւթիւն պիւթիւն գայոյ օլմամը ա, Գուժ գափուտան Գալթապա, Գալթապա տան Գուժ գափույա կէշմիշ։ Տեսնենք սա հետերնին բերած մաղաթմանին ինչպէս պիտի գատապարէ իրմէ առաջ հոս եկած 6 ստորագրութիւնք քահանայից մաղաթման, իրապայ ետքինը գաղտնի բան էր։ մենք ալ ինչ կըսենք։ Երբեմն քաղաքական ժողովը այնչափ ստիպեց դատախազները որ այդ քահանայից ըսելիքը իմանայ, սակայն չըլլար կըսէին կ'որ։ ասիկա յատկապէս կրօնական ժողովոյ յանձնուելիք բան է եղեր, Ետքերը՝ ինչպէս եղաւ չենք գիտեր, զողոուե՞ր էր, ինչ էր եղեր, լրագրի մը մէջ հրատարակուած տեսանք, և միտքովն ըսինք թէ կարելի է այդ լրագրապետը կրօնական ժողովին նախագահը եղած ըլլայ ու մենք խապար տենէք։

Ետքերը ուրիշ թերթի մը մէջ ատոր Տաճկերէնն ալ տեսանք, ատոր ալ ըսենք թէ՝ դուցէ քահանաներու պահած գաղտնիքը այս կերպով ըլլայ։

Ստիկա իր պատասխանը այնչափ առած է՝ որ պօլ պիլէ կուգայ։

Սա հիմակուան գալիք մահղէրին նայինք ինչ պատասխան կը տրուի։ Մէկը սպաննելու համար՝ մարդ կայ որ, ափը հինգնոց մը դնես՝ իսկոյն կը կատարէ։ Իսկ կենդանացընելու համար Ռօշիլիին հարստութիւնն ալ չօգտեր։

Վարչութիւնը հասկնալով որ այս տաք տաք սպաննուած անձը դեռ հոգին վրան է, մտադիր է եղեր պաշտօնապէս հրացանի բռնելու զայն, որպէս զի լամը ճիմը չի մնայ։ Սահակ Պարթեւ Հայրապետը ժողովին տեսիլքն է եկեր՝ ասանկ ընել պատուիրեր է։ Ի՛հ, անոր խաթըր կ'տրել չըլլար եւ։

Հաղա Բարթոլոմէոս առաքեալն ալ իր

— Մենակ է նէ, դրէ դրէ Մեփիստոփէլ :

— Ի՛րք ծննդեան, սորա՞նքն և զբարբառն
Բեան, որդւոյ Գ. ի՛ որդւոյ Մ. ի՛ Ս. ծնաւ զՄ.
Մ. ծնաւ զՊ. խելագար : Պ. ծնաւ զՄ. Յ. և
զեղբարս նորա : Մ. Յ. ծնաւ զՍ. էլէքճի և զԿ.
ի՛ գրացեաց : Ս. ծնաւ զերկայնահասակն Ս.
Ս. ծնաւ զԳ. Գ. ծնաւ զկարճահասակն Կ. Տ.
Կ. ծնաւ զՍ. սուտալա. Ս. ծնաւ զՏ. արապա-
ճի. Տ. ծնաւ զՊ. ի՛ թուումայոյ. Պ. ծնաւ զՄ.
Մ. որ միաշէպ : Մ. Մ. ծնաւ զՄ. Ս. ճրճճաւ.
Մ. Ս. ծնաւ զՄ. Գ. Կէյլէլի : Մ. Գ. Կէյլէլի
ծնաւ զԿ. առնելով իւր փեսայ : Կ. ծնաւ զՊ.
Պ. ծնաւ զՍ. Պ. հայհոյիչ : Ս. ծնաւ զՄ. Յ.
տամպուրա՛ի : Մ. ծնաւ զԿ. Կ. ծնաւ զՅ. Ս.
Յ. ծնաւ զՅ. Չուխանի : Յ. ծնաւ զՄ. Յ. Յ. ծը-
նաւ զԿ. սպալա : Կ. ծնաւ զՄ. Պ. գահվէճի :
Մ. Պ. ծնաւ զՅ. պէրպէր : Յ. ծնաւ զԳ. Ճիւ-
նիւղ : Գ. ծնաւ զԿ. շարճաւ Մ. Կ. ծնաւ զՅ.
թիւթիւնճիւ և զընկերս նորա առ կանոնաշի-
նութեամբն Միապետաց :

Յետ կանոնաշինութեան Միապետաց ծնաւ
Յ. զՍ. չալիքճի : Ս. ծնաւ զԹ. ախրկէր : Թ.
ծնաւ զԿ. Գ. կիւլմէղ : Կ. ծնաւ զՆ. թահրիլճի
Ն. Ն. ծնաւ զՍ. Պիլէճիկիլի : Ս. ծնաւ զԳ. սըր-
մաքէշ և ժամկոչ : Գ. ծնաւ զՅ. վարկէլաի : Յ.
ծնաւ զՄ. Մ. օտապաշի : Մ. Մ. ծնաւ զՍ.
Մարաշի : Ս. ծնաւ զՍ. չալիքճի : Ս. ծնաւ զԿ.
պագդալ : Կ. ծնաւ զՍ. զխորախոյան Սահակեան
ուխտին, որում խօսեցեալ էս զՍահակեան
ուխտին, յորմէ ծնան սորա՞նքն, որ յայտնի եղ-
եալ անուանեցան զբարբառնութիւն :

— Արդ ամենայն արք ի՛ Ս. է մինչեւ ի՛ Գ.
Կէյլէլի արք չորեքտասան : Եւ ի՛ Գ. է մինչեւ
ի՛ կանոնաշինութիւնն Միապետաց արք չորեք-
տասանք : Եւ ի՛ կանոնաշինութեանն Միապե-
տաց մինչեւ ի՛ սուտ զըզարաութիւնն (որ յա-
ղագս առաջնորդի) արք չորեքտասանք : Եւ
ահա այսօրիկ են զամենեւեանս, որք ուխա-
եալ են չուտել և չլմալել մինչեւ սոյանանել
զիարթողիմէս սրբազան :

— Հէ՛տե՛ս պա՛րտե՛ք ճե՛ :

— Էլէ՛ք ալ ուրիշ չկայ, ուրախ լեր Մէ-
փիստոփէլդ, ելա՛ն ասանք են, ի՛ պոռնկաւոր
աշխարհն հէ՛տե՛ս Գ. Կէյլէլի ի՛ յորմէ են (հէ՛յ, հէ՛յ) :

— Ի՛վարիսթօ, այժմ ես առաքեմ զգիրս
զայս առ Տէրն ի՛մ որ առաքեացն զիս, և եթէ
արժան իցէ հռչակ արապէ Կանոնաշինութեան
չեմէ Գարս, զի Բերդիճե եղեալ ուրիշ անդամ
ոչ ևս ներսանիցեն Գարսի ելանիցեն ընդ դէմ Ս.
առաջնորդի և հասարակութեան, Էլէ՛ք Գ. ա-
կաւարթիւ են եղեր պոռնկաւոր :

— Էլէ՛ք հէ՛մ սակաւաթիւ են, հէ՛մ ալ ի-
րարու աղբար, խըսում և խնամի և ին :

— Էյ յի ամա պահա ամա ունիմ զհարցումս, զի
ոչ գիտես, այժմ երթալոյ եմ ես աստի, և ի՛
մի պահու յառնիցեմ և դարձեալ զքեզ դա-
նիցեմ, վասն տեղեկանալոյ զխառվարար սարա-
գըլիս քահանայից՝ զԿարսի Գարսի Կանոնաշինութեան և
զասորադրեալս Գարսի Գարսի Կանոնաշինութեան :

Մնամք ձեզ

Սորոստոս	Մարտիրոս	Հասկարոս	Փնայ
Չէլիք	Տէրապետ	Կանոնաշին	Տ. Բ. Ե.

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

— Ինչո՞ւ դարձաւ չեւ երթար, ծօ ար-
շայ :

— Դաս չիկայ, երթամ ի՛նչ ընեմ :

— Էյ կայնէ անանկ է նէ սա նորչուման
տամ՝ հետդ տար :

— Ասիկա ի՛նչ ընեմ :

— Հապա ջուր խմելու աման չեւ ուղեր կոր :

— Չէ՛ք, քա, վարժապետին դատը կըսեմ կոր :

— Մնիկա արծաթէ չէ՛ ես :

— Համարի՛ դաս, համարի՛ :

— Համարի՛ դատը կընես խայլ կընես :

— Հիւ Տաճկերէն, Գաղղիարէն դատը խայլ
կըլլայ :

— Պահ, թօփի պէս, ես կիւղէլիմ փրիքն
թաս մը ունէի՝ անանկուկ խայլ եղաւ, սըճ
պիլէ չեւա օրթան :

— Հալէ դուս տահա ջուրի դաս հհասկեա
կոր, հա՛ : Ես կարգալու դատիս համար կը
սեմ կոր :

— Վույ աշկը խաղայ, տղայ, իս սահաթ մըն է կխաղընես, անանկ է նէ չերթաս, ինչ ու կայներ ես :

— Վարժապետս ասոր իր մատամին հետ ճըմէնտըփէր պիտի երթայ :

— Օ՛խ ճոնըմ, ամսու կլօս ըլլայ՝ սալթ վաւրա առնէ, հարցնող փնտռող չի կայ եւ = Հօշ անկէց հանես նէ, ուր պիտի զրկես, ասանկ խեղճութիւն չըլլար օր : Չհաւնած տըրպատուններնիս ալ չըլլան նէ՝ ես տունը պիտի մնաք, ես հօյտուր հօյտուր սօխտիները պտըտիք, Ատ վարժապետներն ալ կիտեն ատանկ ըլլալը, անոր համար հոգերնին չէ :

— Աղապայիս ըսէ՝ թող ինծի չարչի հանէ :

— Հոն ալ պան ու դործ թաշմիչ չեն ըլլար կոր եւ՝, իշտէ, հարդ կըսէ քի՝ էլ էլ իւս տիւնէ քիմին էի, կնստինք կոր կըսէ :

— Էյ եւմէխիս մը կուտա՛ն ա հէլպէթ :

— Եօ վարպետները իրենք պիլէ պիւթիւն չարչըյին աշխները տօլանտըրմիչ ընելով կէչընմիչ կըլլան եղեր : չընայի՞ս, սա քովի կաւրապտը հինդ տարի է մէնխալէ՝ խոյուսմիս քով մտած է՝ տահա ա ջատկին ճեպը ինը զրչ փարա է մտեր, հափթալըն ալ նոր հինդ զրչ ըրեր են : մանչը աւտունները կանուխ կերթայ վարպետին տունը չէշմէյէն ջուր կկրէ եղեր, իրիկուններն ալ համալի պէս տոպրակները շալկած՝ տունը պան կիրէ եղեր, տուն ատանկ պաներու կուգա՞ն, Հարդ ջուր մը ուզէ նէ տեղէգ ելլալու իւլէնմիչ կըլլան :

— Քա զուրցէ՛ տէ, ինծի թող փաշա խափուսին տնէ, հէմ պան կսորվիմ, հէմ էֆէնտի կըլլամ, ոյօլ ոյօլ այլըն կառնեմ :

— Չնայի՞ս, մեր քիրտճիյին տալը՞ն Ալիք նաղարըն ախպարը կայ, ես իս կիտէլի՝ էֆէնտի է, դուռը կերթայ կուգայ, իծծուն դուրուչ այլըն ունի եղեր, տուրսէն ալ փարա մը վաստակ չունի կըսեն : վրան կլօթը պիլէ էնիչ տէն կչինէ եղեր :

— Էյ չէնէ հարս թող ինծի խալէթածի քով տնէ : ախտէրէն թապաղա մը թուղթ հինդ փարայի կառնեմ՝ վրան կիր կդրեմ, քառաուն փարայ իծծուն փարա կծախեմ, շիտակ ըսէ, հէլէ շատ փարա չը՝ վաստակուիր :

— Էյ ատոր միւրէքքէպ խալէմ պէտքը չէ՞ :

— Քա ես քէօմիւրի թողով կգրեմ : մենք վարպետները ամէն օր ատանկ բաներով կիւաղանք : հէմ անա՛նկ աղէկ կգրուի՝ քի, մուրէքքէպէն հաղար խաթ աղէկ, պաղի վառած քիպրիթին ծարովը պիլէ կը գրենք : քիպրիթ վառէք նէ՝ դայ մ՛ընէք, նայեցէք ի՛նչտար փաւա կվաստկիմ աս խաղէթածուլթենով :

— Եօ պղտիկ ես ամա, քէմ խելք չէ տա ըրածդ : ամա՛ մէյ մը հօրըդ ըսենք, նայինք խալի կըլլայ :

— Կայնէ : ես ըսածիս պէս թուղթի մը վըրայ դրեմ տէ ցուցուր, նայէ ինտոր կը հաւնի : Հէլէ հինդ փարա տուր երթամ թապաղա մը թուղթ տանեմ :

— Ատ չեղաւ, ի՛նչ ալ ընես նէ՝ փէշին փաւա կուզէ :

— Քա կուղես նէ՝ տայիս օլթայովը կերթամ ծովին քէնարէն պալըն կը պուռեմ՝ հիչ փարա չուզեր :

— Անոր ալ թէսիէրէ կուղեն կոր եղեր հիւմայ : Հէլէ տուն ասօր տրպատունդ կնա տէ, նայինք, իրիկունը հարդ կայ նէ՝ հետը կը խորաթեմ, հէլպէթ մէկ զէնաաթի մը կը տնենք քիզ :

— Կէնէ կինով կայ նէ՞ :

— Ի՛նչ հատտ ունի, խանտիլլի կնկանը պէս ես ալ կը պուռեմ զապթիէլին կուտամ : անանկ կը խելաբերի՞ օր :

— Պատրիարքարան քաշես՝ տահա աղէկ չըլլար :

— Խենթ էմ դայեր որ հոն իյնամ տէ ամիսներով սիւրիւմ սիւրիւմ սիւրիւմիւ ըլլամ : Սօնը սօնն ալ ելլեն քի՝ ապաշխարանքդ է՝ պիտի քաշես :

ԱՆՈՐՈՇ ՆԻՍՏ

Երեկ ինդ հանուր խողովը դուստրուեցաւ, բայց աղէկ մը չը հասկցանք թէ քանկերորդ նիտան էր : Ողջ մնանք նէ՝ աղ ալ ստուգելով, յաջորդ թուով կը հրատարակենք հանդերձ պարագայիւք :

... խմբագիր Մամուլադատաւէր Հանդիսի.

Մասիսի երէկուան 1079 թուոյն մէջ Սուր ստորագրեալ յօդուած մը տեսանք, որ բոլորովին ստուծեամբ լի էր, և որուն ստուծեանց մեծ մասը մեզի կվերաբերէր, զոր կփութանք հերքելու:

Մասիսին Սուրը (Սուտըլլալու է) կըսէ թէ «Քանտիլլի եկեղեցւոյ քարոյիչ Սահակ վարդապետը ամբաստանուեցաւ, և ասոր համար եղած ամբաստանութիւններն այնքան ծանր էին, որ ամէն լսող արժանիդատեց զայն մահու և ընդ»:

Գլխովին սուտ է այս խօսքը. վասն զի ոչ ոք ամբաստանած է զՍահակ վարդապետ, և ոչ ալ Քաղաքական ժողովոյ ատենը ամբաստանութեան քննութիւն մը եղած է: Միայն թաղխորհուրդս զրով մը խնդրած է որ յիշեալ վարդապետը թաղիս եկեղեցին չը մնայ, Պատրիարքարանն ալ, ըստ մեր խնդրանքից պատուիրած է յիշեալ վարդապետին՝ այլ եւս մեր եկեղեցին պաշտօն չվարել: Հետեւաբար Մասիսի Սուրն ալ բոլորովին սուտ է, երբ յիշեալ վարդապետը ամբաստանեալ, դատեալ և դատաւանէն ետքը անպարտ վճռեալ կը հրատարակէ և երբ խորհրդոյս անդամներէն երկուքն ալ այս առթիւ իբրեւ զրպարտիչ կը վատահամբաւէ:

Ասոնք այնպիսի գիւտեր են՝ զոր միայն Մասիսի Սուտանուն Սուրը կրնայ հնարել:

Մարդկութեան մէջ Սուրի պէս հրէշներ պէտք են դանուիլ, որպէս զի սուտը, զրպարտութիւնը և ցած ոգիները աշխարհի վրայ պակաս չըլլան: Ուստի բնական չեմք զարմանար, երբ մեք քանիցս անգամ Պատրիարքարան հրաժարական տալէ ետքը, և պատրիարքարանի կողմէ դոնէ Զատիկի օրերը սոյն պաշտօնը չը ձգել առաջարկուելէ ետքը, երբ Պատրիարքարանը Զատիկէն քանի մը շաբաթ ետքը նոր թաղխորհուրդ կազմելու հրահանգ կը զրկէ թաղերնիս՝ սուտանուն մէկը կենէ կը յանդգնի ըսելու թէ՛ այս նոր ընտրութիւնը մեր երեւակայական զրպարտութեանց պատիմն է:

Այսպիսի մտացածին տեղեկութիւնները արդեօք ուսկից գտած է Պ. Սուր: Կ'երեւի թէ Պ. Սուրի պաշտօնը սուտ հնարել է, որով ոչ միայն մեզի նկատմամբ, այլ նաև Գեր. Բար. թուղիմէոս սրբազանի նկատմամբ անհիմն բարբանջանքներ կստեղծարանէ Մասիսի պատուական էջերը զարդարելու համար:

Մասիս ալ, որ այսչափ տարուան լրագիր մ'է, հարկաւ փորձով տեսած և ճանչցած է Պ. Սուրի արժանահաւատութիւնը. որուն բուն անունը չհրատարակելով՝ մինչեւ իսկ անոր յօդուածին պարունակութեանց պատասխանատուութիւնն ալ իր վրայ առած կը համարուի. քանի որ մեր հրաժարելուն բուն պատճառն ալ գիտէ, և ուրիշ խնդրի մը առթիւ բոլոր լրագրաց մէջ թաղական խորհրդոյս նշկատմամբ հրատարակուած Պաշտօնական ծանուցումն իր թերթին մէջ ալ հրատարակուած է:

Խնդրեմք, ... խմբագիր, որ յանուն ճշմարտութեան սոյնը աղատախօս հանդիսիդ մէջ ընդհուպ հրատարակելու շնորհն ընէք:

Որով մնամք երախտապարտ:

1871, Ապրիլ 23

Անդամ Խորհուրդի

Գանտիլլի.

Գանտիլլի:

Մ. Մեսրոպ Մարտիրոսեան. Նշան Զարեան

Գարեգին Թեաքաչեան Դիմիթր Խաչատրեան

Ա. Զ. Դ.

Ազգային վարժարանաց մէջ այցելութեամբ Հայերէն և Գաղղիարէն լեզուաց դասախօսութեան համար արժանաւոր դասաւանդ մը կայ:

Պէտք ունեցողները կրնան մեր գրասենեակէն տեղեկութիւն ստանալ:

Մայրաքաղաքիս ազգային վարժարաններէն մէկուն համար վարժուհի մը կուզուի գոհացուցիչ ամսականաւ:

Պէտք եղած տեղեկութիւնները Մամլոյ գրասենեակէն կը տրուին:

ՇԱՐԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

ԳԼՈՐԳ Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ԳԻՐԳԻՅԱՆ